

agentuur

ehk
Eesti Teatri Agentuur
tutvustab 2018 / 1
PRANTSUSE ERI

FRANÇOIS BÉGAUDEAU „Maks“ (<i>Le Foie, 2012</i>).....	2
FRANÇOIS BÉGAUDEAU „Probleem“ (<i>Le problème, 2008</i>)	3
PHILIPPE BESSON „Tango mere ääres“ (<i>Un tango en bord de mer, 2014</i>)	5
GUILLAUME GALLIENNE „Poisid ja Guillaume, sööma!“ (<i>Les garçons et Guillaume, à table !, 2009</i>)	7
LAURENT MAUVIGNIER „Kriimustus“ (<i>Une légère blessure, 2016</i>).....	8
JOËL POMMERAT „Minu külmkamber“ (<i>Ma chambre froide, 2011</i>) ...	9
JOËL POMMERAT „Tuhkatriinu“ (<i>Cendrillon, 2012</i>).....	12
PASCAL QUIGNARD „Printsess, vana kuninganna“ (<i>Princesse, Vieille Reine, 2015</i>).....	14
SÉBASTIEN THIÉRY „Momo“ (<i>Momo, 2015</i>).....	15
JEAN-PAUL WENZEL „Vennad“ (<i>Frangins 2015</i>).....	17

FRANÇOIS BÉGAUDEAU „Maks“ (*Le Foie*, 2012)

2N+1M

FRANÇOIS BÉGAUDEAU (1971 Luçon, Prantsusmaa)

Kirjanik, kirjanduskriitik ja stsenaarist. 1990ndatel tegutses *punk-rock* bändis. Kasvas ja sai ülikoolihariduse Nantes'is. Pärast kraadi saamist tegutses kümme aastat keskkoolis õpetajana, seejärel pühendus ta kirjutamisele. Tema esimene romaan ilmus 2003. aastal. Bégaudeau debüüt teatril – „Probleem“, ilmus 2008.

TEGELASED:

CRISTIANE, umbes 60

STÉPHANE, tema poeg, umbes 30

FRANÇOISE, umbes 60

KOKKUVÕTE:

Juba pikka aega ei meeldi Stéphane'ile, kuidas ema temaga räägib. Ei meeldi, kuidas ema temaga EI räägi. Noormees on kirjutanud raamatu, aga ema näib olevat ainus, keda see ükskõikseks jätab. Vähe sellest, et ta pole raamatut lugenud, ta isegi ei õnnitle poega. Ühel päeval saab aga Stéphane'i mõõt täis. Otsustanud igaveseks ära minna, paiskab ta enne lõplikku lahkumist kõik etteheited emale näkku.

Bégaudeau uurib näidendis ema ja poja omavahelist suhet, nende erinevat vaadet ja erinevaid ootusi sellele.

HINNANG:

Kohati päris teravaks, isegi julmaks muutuv dialoog ema ja poja vahel, millest aga ei puudu paras annus õrnust, huumorit ja võimalust äratundmisrõõmuks.

KATKEND:

STÉPHANE: Aga võta keegi teine endale pojaks, näiteks üks pisike soomlane. Need soomlased on vahvad tegelased. Nad on vahvamad kui mina, vähem enesekesksed, nad on palju siiramad ja puha.

(Paus.)

Ja pealekauba suusatavad nad tunduvalt paremini kui mina.

(Paus.)

Christiane vaatab teda. Vaatab nagu vaadatakse last, kes hoiab jonnakalt oma rumalast väljamõeldisest kinni – õrnusega segatud hukkamõistuga.)

CRISTIANE: Ka sina räägid vaid iseendaga. Päris sageli.

(Paus.)

Ka sina ütled palju asju, mis ei eelda mitte mingisugust vastust.

STÉPHANE: Sellele viimasele ootan ma küll vastust.

(Christiane vaatab talle küsivalt otsa.)

Ma küsisin, kas sa ei eelistaks pigem soomlasest poega.

CRISTIANE: Oleneb. Kas ta on sama ilus kui sina?

STÉPHANE: Palju-palju ilusam! Tema nimi on Sven. Ta on meeter kaheksakümmend viis pikk, siniste silmadega, töötab Nokias informaatikuna, elab Stockholmis. Või mis see Soome pealinn oligi?

CRISTIANE: Helsingi. Stockholm on Rootsi pealinn.

STÉPHANE: Jaa, Helsingis. *(Vaiksemalt.)* Küll sa alles tead palju kasutuid asju.

CRISTIANE: Siinkohal leidis tõestust, et see ei ole üks neist.

STÉPHANE: Jaa, ühesõnaga lühidalt, ta nimi on Sven, ta elab Helsingis, Soome pealinnas, mitte segi ajada Stockholmiga, Rootsi pealinnaga, ta on ilus kui fjord, 32 aastat vana nagu minagi, aga erinevalt minust ei tegutse tema abstraktsete põhimõtete järgi, ja mis peamine, kõige peamisem, äärmiselt oluline voorus: tema arvates on normaalne veeta aega pigem emaga ilma sõnakestki vahetamata kui semudega, kellega lõputult kõikvõimalike teemade üle jahvatada.

(Paus.)

Mida Christiane kasutab võib-olla selleks, et mitte vastata poja repliigi lõpule, vaid pöörduda tagasi algusesse.)

CRISTIANE: Too Svan tundub väga sümpaatne.

STÉPHANE: Sven. Svan on tema kaksikvend. Võta nad mõlemad, kui soovid. Ära muretse, on vaja ainult öelda, et nad orvud.

CRISTIANE *(jätkates alustatud mõtet)*: Too Sven tundub väga sümpaatne, aga mina ei ole teda kandnud.

(Paus.)

STÉPHANE: Ja siis?

(Annoteeris Piret Verte.)

FRANÇOIS BÉGAUDEAU „Probleem“ (*Le problème*, 2008)

2N + 2M

TEGELASED:

ALBAN, 50

ANNIE, 45

ADAM, 22

JULIE, 17

KOKKUVÕTE:

Naine Annie teatab kirja teel abikaasale Albanile ja nende kahele lapsele oma plaanist kodust lahkuda, et elada koos armukesega. Näidendi alguses kõlab uksekell ning seejärel seisab Annie silmitsi oma perekonna reageeringute, tundepehangute ja süüdistustega. Nelja perekonnaliikme vestluse käigus paisatakse kõik hingelt teemat, sõnu või tooni valimata. Läbisegi tõstatuvate teemade hulgas on nii abielupaari seksuaalelu, teismelise tütre filosoofia kodutöö kui ka kahekümnendates poja suhe tüdrukutõbraga.

HINNANG:

Näidend trotsib traditsioonilise perekonna klišeesid ning nihestab delikaatselt iga pereliikme rolli. Justkui varjatud kaamera abil tunnistab publik perekonna intiimseid siseasju. Psühholoogiline naturalism pakub näitlejaile suurepäraseid mänguvõimalusi.

KATKEND:

JULIE: Kas see asub haiglast kaugel? Sinu uus elukoht?

ANNIE: Mitte väga.

JULIE: Kaugemal kui siin?

ANNIE: Teeb enam-vähem sama välja, ma arvan. Ainult valgusfoore on rohkem.

JULIE: Kui need on kõik rohelised, teeb ikka sama välja.

ANNIE (*naeratades*): Seda küll, aga statistiliselt ei ole need mitte kunagi kõik rohelised. Ma usun, et see on isegi niimoodi seadistatud.

JULIE: Milleks küll?

ANNIE: Selleks, et autod linnas liiga suurt kiirust üles ei võtaks.

(*Vaikus.*)

JULIE: Kas su uus kodu on suur?

ANNIE: Räägime sellest hiljem, nõus?

ALBAN: Muidugi. Hiljem.

JULIE: Ma sain salati valmis. Tuunikala, mais, paprika, tomat, anšoovis. Tähestiku järjekorras: anšoovis, mais, paprika, tuunikala, tomat, ei: tomat, tuunikala. Ma ei teagi, kas lisada fetajuustu ka või mitte.

ADAM: Lihtsalt suurepärane, küll sa tegeled alles tõeliselt tähtsate probleemidega!

ALBAN: Aga palun! Soovide diktatuur. Mina hakkan ka kõikidele oma soovidele järele andma. Kui tuleb tahtmine naabri koer kastreerida, siis ka kastreerin. Sitta kah!

(*Julie tuleb tagasi elutuppa.*)

JULIE: Sophie astub läbi, ega see ei sega?

(*Paus.*)

ADAM: Ilmselt see segab. Kas sa oled idioot või mis.

JULIE: Hakkab pihta ...

ADAM: Ilmselt oli mul õigus ja sa oledki idioot.

JULIE: See on väga tähtis. Ta peab mulle filosoofia konspekti tooma.

ANNIE: Kas sa puudusid tundidest?

JULIE: Nojaa ... ei ... ainult ühest või kahest, aga täiesti juhuslikult räägiti just neis sellest, mis on homse kodutöö tegemiseks vajalik.

ANNIE (*kergelt naeratades*): Täiesti juhuslikult.

ADAM: Ütle talle, et pole vaja vaeva väha. Ma aitan sind ise.

JULIE: Ma ei saa sinust kunagi aru.

ANNIE (*vahele lõigates*): Ma ilmselt väljendasin end segaselt. Ma elan ühe mehega ja ma tahan teist meest. Seksuaalses mõttes, saad aru?

ADAM: See ei muuda midagi.

ANNIE: See muudab kõike.

ADAM: Elus on muud ka peale seksi.

ANNIE: Tõepoolest, elus on ka muud peale seksi.

(*Ta mõtleb.*)

Aga võime siiski mõõnda, et seks tingib olulise osa muust, kas pole?

ADAM: Jah, kujutan ette.

ANNIE: Adam, sa mitte ei KUJUTA ETTE. Sa TEAD. Mis saaks, kui ühel või teisel põhjustel te lõpetaksite Lydiega koos magamise? Ühel või teisel põhjusel, pole tähtis, millisel täpselt, mis siis saaks?

(*Julie läheb tagasi velotrenažööri peale.*)

JULIE: Täiega imelik, aga mul pole mingit tahtmist. Kellegagi magada.

(*Seejärel sõtkub ta hästi aeglaselt pedaale.*)

ANNIE: See on täiesti normaalne. Minul oli keskkooli ajal selle ees hirm. Hirm oli tahtmisest suurem.

JULIE (*hoides enda teada midagi raskelt väljendavat*): See pole hirmu pärast. Maeitea ... ANNIE: Sa ei ole mulle vastanud, Adam.
ADAM: Mida?
ANNIE: Lydie ja kõige selle kohta.
ADAM: Päh ... Sa võrdled võrreldamatut.
ANNIE: Vastupidi, see on vägagi võrreldav.
ADAM: Ei, mitte „vastupidi“, ära liialda.
ANNIE: Kui sa ei magaks enam Lydiega, ei loobuks sa sellegi poolest seksist, usu mind.

(Annoteeris Piret Verte.)

PHILIPPE BESSON „Tango mere ääres“ (*Un tango en bord de mer, 2014*)

3M

PHILIPPE BESSON (1967, Barbezieux, Prantsusmaa)

Romaanikirjanik, dramaturg, stsenaarist, varasemalt ka kirjanduskriitik ja televisiooni saatejuht. Kirjandusmaastikul sai tuntuks 2001. aastal ilmunud romaaniga *En l'absence des hommes*, mille eest pälvis arvukalt auhindu. 2017. aastaks on Besson'ilt ilmunud 18 romaani, millest mitmed on kohandatud filmilinale ja teatrilavale.

TEGELASED: TEINE (20–30 a) ja TEMA (40–50 a) + üks episoodiline mees

KOKKUVÕTE:

Tegevus toimub öösel tühjas mereäärse hotelli baaris, kuhu sisenevad kaks meest, kellel pole pealtnäha teineteisega mingit pistmist – niivõrd erinevad on nad välimuselt, stiililt, kultuuritaustalt. Vaikuses ja üksinduses viinapudeleid tühjendades tuleb dialoogi käigus ilmsiks nende aastatetagune ühine minevik: kohtumislugu, suhte areng, sellesse sügenenud pinged ning lahkumine ja sellele järgnenud tühised üheöösuhked. Pärast lahus oldud aega juletakse teineteisel tunnistada nii tagasihoitud tundeid, armastust, vimma, imetlust, põlgust, kui ka jälitamise tulemusena nähtud petmist. Kuigi üks neist on oma sõnul minevikule ja suhetele meestega selja keeranud ning naisega kihlunud, toimub öise avatud jutuajamise jooksul taas teineteisele lähenemine, mis annab lootust ühisele tulevikule.

HINNANG:

Väheste vahenditega lavale toodav näitlejakeskne näidend hoiab psühholoogilist pinget. Hästi kirjutatud dialoogiga. Kuigi kohati homoseksuaalsete suhetega seotud stampidega, käsitleb Philippe Besson siiski äärmiselt liigutavalt üldinimlikku suhet kõigi lootuste ja hirmudega. Näidend koosneb põhiosas meestevahelisest dialoogist, ent sisse on pikitud ka valgusemuutusega markeeritud ja publikusse esitatud n-ö sisemonoloogide, mille kaudu tuuakse kuuldavaks sellised mõtted ja tunded, mida teineteisele ka üpris otsekohese südamepuistamise käigus ei sõandata tunnistada.

KATKEND

TEINE (Vincent): Miks sa kutsusid mind üht klaasikest jooma?

TEMA (Stéphane): Nii on ju kombeks, kas pole?

TEINE: See tähendab seega, et ma pean selle teene sinu heade kommete arvele panema.

TEMA: See ei olnud teene. See oli kutse.

TEINE: Nii raske on öelda: sest ma tahtsin, sest see tegi mulle rõõmu.

TEMA: Ei.
TEINE: Mis „ei“?
TEMA: Ei, see pole raske.
TEINE: Raske uskuda.
TEMA: Sellise etteheite tegemine teeb sulle head.
TEINE: Mis sa sellega öelda tahad?
TEMA: Kui ma õigesti mäletan, siis pidi hoopis sinul iga sõna otsekui tangidega suust välja kiskuma. Ja mu mälu on suurepärane.
TEINE: Minu oma on kindlasti kehvem.
TEMA: Või valivam.
TEINE: Sa oled alati osanud õigeid sõnu leida.
TEMA: Amet on selline.
TEINE: No räägi siis hoopis, kuidas sellega läheb. Ma nägin, et edeneb väga hästi. Sulle anti isegi auhind.
TEMA: Kas sina siis jälgid kirjandus uudiseid?
TEINE: Ei, ma lugesin seda ühest ajalehest, mida metroos tasuta jagatakse. *(Paus.)* Noh, läheb siis kenasti?
TEMA: Ei saa kurta.
TEINE: Müüginumbrid on head?
TEMA: Pole viga.
TEINE: Ja sul tuleb varsti uus romaan välja?
TEMA: Septembris.
TEINE: Millest see räägib?
TEMA: Lahkuminekust.
TEINE: Ahsoo.
TEMA *(iironiliselt)*: See on universaalne teema. Sel pole isikliku eluga mingit pistmist.

TEINE: Mida sa tahad, et ma sulle ütleksin? Et sa avaldasid mulle muljet? No olgu, jah, kui sa tahad teada – sa avaldasid mulle muljet. Ja pealegi ei olnud ma kunagi varem kellegi vanaga väljas käinud. *(Ta parandab ennast.)* Tähendab, kellegagi, kes poleks minu põlvkonnast.
TEMA: Sa võid öelda küll „vanaga“. Ma pole portselanist. Ja ma usun, et võime tunnustada seda tabavat tähelepanekut: ma olen vana. Võrreldes sinuga.
TEINE: Kas tahad veel midagi teada?
TEMA: Seega ma olin vanake, kes avaldas sulle muljet?
TEINE: Sa olid kirjanik. Kuulus kirjanik. Mina polnud aga kunagi raamatuid isegi lugenud. Mina tulin äärelinnast. Minu jaoks oli see uus. See oli tase.
TEMA: Kokkuvõttes, tõus sotsiaalsel redelil.
TEINE: Sa pead kõik kohe rämpaseks muutma.
TEMA: Ei, ma püüan natuke vulgaarne olla, aga panen mööda.
TEINE: Vähese harjutamise viga.
TEMA: Tõenäoliselt.
TEINE: Ja lisaks olid sa ka ilus. Sul oli selline väarikas hoiak. Muide, sa oled ikka veel ilus. See on haruldane, sinu eas, sellise iluga. Tavaliselt on nii vanad inimesed paksud, kiilakad.
TEMA: Abielus.

(Annoteeris Piret Verte.)

GUILLAUME GALLIENNE „Poisid ja Guillaume, sööma!“ (*Les garçons et Guillaume, à table !*, 2009)

1M (vähemalt)

GUILLAUME GALLIENNE (1972, Neuilly-sur-Seine, Prantsusmaa)

Näitleja, stsenaarist ja režissöör, teatri Comédie-Française liige. Autobiograafiline „Poisid ja Guillaume, sööma!“ on tema debüüt näitekirjanikuna. Näidendi põhjal valmis 2013. aastal film, milles Gallienne lisaks stsenaaristi- ja režissööritööle mängis ka peaosi (nii Guillaume'i kui ka tema ema). Näidendi ja selle põhjal valminud filmi eest on ta pälvinud mitmeid tunnustusi, millest mainekamad Molière'i preemiad ning neli Césarit.

KOKKUVÕTE:

Näidendi minategelane Guillaume jutustab mitme valuliku lapse- ja teismeeas kogetud episoodi kaudu, aga kerges ja humoorikas võtmes, oma tee iseendani. Varasest lapsepõlvest peale on ema temasse teiste poegade kõrval suhtunud pigem kui saamata jäänud tütresse. Ka Guillaume ise tunneb end meestemaailmas eksinuna. Eelistades isa poolt peale surutud spordile klaverimängu ja näitlemist, tundes kabuhirmu armeeteenistuse ees, olles võlutud naiste kõnemaneeerist ja riitusest ning avastades esmakordselt romantilised tunded poisi mitte tüdrukuga vastu, tunneb ta end sündinud valesse kehasse.

HINNANG:

Väga humoorikas tekst, mis pakub ühele andekale noorele meesnäitlejale rohkelt võimalusi: erinevate aktsentide ja häälte matkimine, ümberkehastumine, *sevillanas* e tantsimine. Kuigi käsitleb ühe noore inimese arengulooga seotud keerulisi ja valulisi aspekte, on näidendi üldatmosfäär kerge, vaimukas ning mänguline. Võimaldab lavastamist väikeses ruumis vähese kujundusega.

KATKEND:

Oh, nüüd ma mõistan, miks kõik olid naeru kätte suremas. Jah, tõepoolest. Aga Pilar, ütle mulle päris ausalt, kas ma tantsin tõepoolest nagu tüdruk? Ma pean silmas, et noh, kas ma tõepoolest ... näin tüdrukuna?

- Aga muidugi!

- Aitäh, Pilar! Sa ei kujuta ette, kui õnnelikuks see mu ema teeb!

„Poisid ja Guillaume, sööma!“

- Ah? Jaa, emme, juba tuleme!

See on emme, kes meid kutsus! Jah, ta ütles: „Poisid ja Guillaume, sööma!“

Aaaargh! Küll ma olen rumal! Aaaaarghh! Aga muidugi on see nii! Ma olen nagu tema, seda küll, aga ma ei ole tegelikult tüdruk. Aaaaaaarrh! Aga ometi, ma olen siiski! Tegelikult sarnanen ma temaga liiga palju, selles on asi, seetõttu mitte keegi ei näegi, et ma olen tüdruk, nad näevad vaid, et ma olen väga oma ema moodi. Aaaaargh! Niisiis, kui ma ei ole tegelikult tüdruk, mida ma siis tegema peaksin ... ? ... ma pean silmas, et olla tüdruk? Aaaaargh! Aga muidugi! Ma pean teisi naisi imiteerima, muidugi mõista! Siis ei näe mu isa, mu pere ja kõik teised minus enam teda, vaid üht tüdrukut. Lisades elemente erinevatest tüdrukutest, olen ma kõigi silmis tõepoolest tüdruk, noh, mitte

päriselt tüdruk, aga siiski peaaegu tüdruk, ja küll mu ema siis alles rõõmustab! Milline geniaalne mõte!

Niisiis, ma pean üksnes eeskuju võtma teistest naistest, keda ma armastan.

Ja kõigele lisaks, ongi kõik!, ma armusin ühte poissi, jah! Jeremy on tema nimi. Milline ta on? Noh, seda on lihtne kirjeldada. Kui ma oleksin võinud olla poiss, on ta kõik, mis minagi oleksin soovinud olla: ta on pikk, ta on ilus, ta on tugev, ta on õrn, ta on elegantne, samaaegselt mehelik ja armas, sportlik, aga haritud, lõbus, aga vastutustundlik. Kokkuvõttes – täispakett. Ja eelkõige – kõige peamisem omadus mehe juures ühe tüdruku silmis: talle tõepoolest meeldivad tüdrukud.

(Annoteeris Piret Verte.)

LAURENT MAUVIGNIER „Kriimustus“ (*Une légère blessure, 2016*)

1N

LAURENT MAUVIGNIER (1967, Tours, Prantsusmaa)

Õppinud Pariisis Kaunite Kunstide koolis visuaalkunste, on Mauvignier tuntust kogunud aga peamiselt romaanikirjanikuna. Lisaks on ta kirjutanud ka televisiooni ja filmi jaoks. Näidendeid kirjutab ta 2012. aastast. Mononäidend „Kriimustus“ on tema kolmas teos teatril.

KOKKUVÕTE:

Keskealine üksik naine ootab oma perekonda – ema, isa, venda, vennanaist, nende lapsi – õhtusöögile. Ootusärevusest pinges, paneb ta söögilauda valmis – asetab taldrikuid, nuge-kahvleid, sätib lilli vaasi. Tegemist ei ole tavalise perekondliku õhtusöögiga. Ootused sellele on väga kõrged ning miski ei tohi minna valesti. Köögis toimetab vaevu täisealine immigrandist koduabiline. Tänu keelebarjäärile ning sotsiaalsele ja ealisele erinevusele sõandab keskealine naine puistata talle südant, rääkida intiimseid üksikasju minevikust, suhetest meestega, suhetest naistega, suhtest ema ja isaga, pettumustest, hingehaavadest, kibestumisest.

HINNANG:

Vormilt küll mononäidend, on tegemist siiski dialoogiga. Väga ebavõrdse, kuid sellegi poolest dialoogiga, milles loovad rütmi ja pinget pausid, reaktsioonid nähtamatuks ja kuuldamatuks jäävale vestluspartnerile köögis ning pikemad pihitumused. Salajase pealtkuulajana saab publik teada nii mõndagi naise „kriimustuste“, hingeliste haavade ja pettumuste kohta, ent palju jääb siiski salapäraseks, nagu tänaval möödakõndija või kohvikus kõrvallauas istuja juhuslikku jutukatket kuuldes.

KATKEND:

(*NAINE (mitte noorem kui neljakümneaastane), elegantne, väljapeetud, oma kodus. On varajane õhtu. Publik ei näe kordagi noort naist, kelle poole ta pöördub, ega kööki.*)

Söögiriistad. Taldrikud. Klaasid.

Valgus, midagi pehmet, et nad oleksid õnnelikud. Nad pole juba nii ammu käinud. See on tõepoolest ammu, kui nad viimati üle selle maja läve astusid. Nad kõik, jah. Me

kohtume taas ja see juhtub minu juures, see juhtub siin. Küll te näete, et teile jääb mulje, nagu te oleksite neid alati tundnud.

Kui palju meid täpselt ongi?

Mis ma ütlesin – üks, kaks, ja neid on kaks, see teeb neli, ja lapsi on kolm, neli ja kolm teeb kokku seitse, ja mina, minuga kokku teeb kaheksa. Meid on kokku kaheksa.

Teie võite õhtustada köögis, kui eelistate mitte kohe lahkuda – igal juhul, on vaja, et te tuleksite tagasi koristama, pärast nende lahkumist. Mina ei ole kunagi osanud koristada, pole seda kunagi ära õppinud. Nagu ka söögitegemist mitte, muide.

Mitte kõik, muidugi. Ma tahan öelda, sugugi mitte kõik mehed, keda ma tundnud olen, pole mulle öelnud, et olen söögitegemises ümmargune null, isegi kui nad kõik seda arvasid ...

Ei, mitte kõik. Olid mõned, mitte tingimata need kõige armastavamad – ega ka kõige meeldivamad –, kel polnud mitte kunagi ühtki kurja sõna varuks, mitte kunagi mitte ühtki.

Ja sinu kodukohas? Millised seal mehed on? Ükspäev ma kuulsin raadiost – no ma muidugi ei tea, kas juttu oli ikka sinu kodumaast – lugusid tüdrukutest, kelle nägusid määriti tuhaga, keda alandati või keda loobiti kividega surnuks, sest mingid tüübid olid neid vägistanud ...

Võib-olla mõni säärane lugu ongi põhjuseks, miks sa oma kodumaalt lahkusid? Aga võib-olla see, mida siin mõeldakse, see, mis meid siin šokeerib, seda kõike sinu kandis ei toimugi ja see jätab sind täiesti ükskõikseks? Või võib-olla sa tuled hoopis kuskilt mujalt ja kõik see, millest ma sulle siin jutustan, on sulle täiesti tundmatu?

Mulle meeldib reisida. Või no õigupoolest, mulle meeldis kunagi reisida ... Aga täna siin sinuga rääkida on minu jaoks veel parem, isegi vaatamata sellele, et sa langetad silmad, kui ma sinult küsin, kus on su abikaada – sest sul ju on abikaasa, eks ole tõsi? Ta tuli sind ükskord otsima, eks? Või ei? Äkki see ei olnudki sinu abikaasa? Kas ta oli su vend? Ma ei ole kindel, kas see laudlina ikka sobib. Kuidas sulle tundub? Igatahes, emale ei meeldi kollane värv.

(Ta võtab laudlina laualt, viskab selle eemale, proovib üht teist, seejärel veel üht, ärritub, võtab juhuslikult veel järgmise, on selle lauale asetamisega hädas.)

(Annoteeris Piret Verte.)

JOËL POMMERAT „Minu külmkamber“ (*Ma chambre froide, 2011*)

7N+12M (lisaks mungad), paljud rollid episoodilised, nii et üks näitleja võib mängida mitut rolli (autori enda lavastuses mängis üheksa näitlejat (5M+4N))

JOËL POMMERAT (1963, Roanne, Prantsusmaa)

Prantsuse näitekirjanik Pommerat on enamasti ka oma näidendite esmalavastaja, kusjuures sageli valmib tekst koostöös näitlejatega proovide käigus. Ta jättis 16aastaselt kooli pooleli ning sai 18aastaselt näitlejaks. Mõni aasta hiljem, 23aastaselt pühendus ta neljaks aastaks üksnes kirjutamisele ning tõi seejärel lavale *Le Chemin de Dakar* (1990). Selle jaoks asutas Pommerat Louis Brouillard nimelise trupi, millega hakkas ka edaspidi oma tekste lavale tooma. Esimesed neist olid mõeldud täiskasvanutele. 2004. aastal kirjutatas ta aga „Punamütsikese“, 2008. aastal „Pinocchio“ ja 2012. aastal

„Tuhkatriinu“ uusversiooni, millega soovis enda sõnul äratada tütre huvi oma töö vastu. Pommerat' näidendeid on tõlgitud inglise, saksa, korea, horvaatia, hispaania, kreeka, itaalia, rumeenia, vene ja rootsi keelde. Lisaks mahukale teatritööle on Joël Pommerat loonud ka mitu lühifilmi.

TEGELASED:

Poe töötajad (omanik, pearaamatupidaja, lihunikud, kassapidajad), Estelle'i vend, abikaasa, naaber, lisaks episoodilisi tegelasi. Claudie on kassapidaja ja loo jutustaja, Estelle on kassapidaja ja loo traagiline peategelane, kes mõtleb suurtest asjadest (jumala olemasolu, universum), ent põrkub argielu madalusega, on töökaaslaste lükata-tõmmata ja kannatab abikaasa vägivalla all.

KOKKUVÕTE:

Kõigepealt annab näidend sissevaate ühe poe igapäevaellu, näitab tööliste omavahelist rivaalitsemist ja võimusuhteid, aga ka nende kurnatusetki. Muutuse argirutiini toob poe omaniku teadasaamine oma peatselt hauda viivast haigusest. Nii perekonna kui ka alluvate poolt vihatud ja põlatud ülemus otsustab jätta ärid alluvatele, mille eest soovib vastutasuks, et nood päästaksid ta lõpliku unustuse eest. Estelle otsustab luua lavastuse, mille varjatud mõtteks on aidata sureval ülemusel mõista, et mees ise on hea, üksnes tema ideed on halvad. Lisaks hiliste õhtutundideni kestvatele proovidele sunnib suurejooneline kingitus poe lihttöölisi silmitsi seisma majandusliku olukorra tegelikkuse uute tahkudega. Rollid vahetunud, peavad nad esmakordselt langetama raskeid otsuseid, millele nad ise kord sõrad vastu ajasid.

HINNANG:

Teatrivahendite kasutamine tõe päevavalgele toomiseks viib mõtted Hamletile, ent lavastaja rolli võtnud Estelle põrkub kogenematussega, „näitlejate“ motivatsioonipuuduse ja argielu koormaga, mistõttu tema suur idee jääb realiseerumata (nagu tema suured unistusedki mattuvad igapäeva banaalsuse alla). Näidendi neli vaatust koosnevad vastavalt 14, 14, 18 ja 9 valdavalt küllaltki lühikesest stseenist. Vaatamata argisele ja realistlikule temale jääb palju ruumi poeesiale, realistlikud stseenid vahelduvad Estelle'i maagiliste unenäostseenidega.

KATKEND:

II vaatus, 7. Stseen, lavastuskoosolek

(Õhtu. Ruum parkimismajas. Kõik töötajad istuvad. Laual on pudelid, klaasid ja tuhatoosid. Joobeseisundi õhkkond. Jean-Pierre istub peaagu oma toolist mööda.)

ALAIN: Kõik kombes, Jean-Pierre?

(Vaikus.)

ADELINE: Juba kümme minutit pole mitte keegi sõnakestki lausunud.

(Paus. Chi ütleb midagi arusaamatus prantsuse keeles.)

ESTELLE: Ta räägib pudelitest, ta ütleb, et me pole kirja pannud, mis me laost võtsime.

ADELINE: Vastab tõe.

(Naerupahvatused. Chi ütleb midagi arusaamatus prantsuse keeles.)

ESTELLE: Ta ütleb, et see ei ole hea.

(Naerupahvatused. Chi ütleb midagi arusaamatus prantsuse keeles.)

ESTELLE: Ta ütleb, et peab hüvitama.

ADELINE: Vastab tõe.

(Vähem naeru.)

NATHALIE: Miks ma peaksin maksma millegi eest, mis kuulub mulle?

BERTRAND *(üllatunult)*: Tal on õigus, mida me peaksime hüvitama?

ADELINE: Aga muidugi me maksame selle eest, mis me täna õhtul laost võtsime. See on ju normaalne.

NATHALIE: Aga nüüd kuulub see kõik meile! Kodus ma küll ei maksa selle eest, mida ma kapist võtan.

ALAIN: Aga vaesekene, sa oled mul täiesti peast põrunud.

ADELINE: Niisiis, kuna me oleme omanikud, siis sina võtad laost, mida aga soovid?

NATHALIE: Loomulikult. See kõik on ju minu oma.

(Chi ütleb midagi arusaamatus prantsuse keeles.)

ESTELLE *(tõlgib)*: „Kui asi on juba niikaugel, siis peaksid sa ka oma sõbrad kutsuma, et nemadki võiksid võtta, mida hing ihkab.“

ALAIN: Ta on täiesti hull, *(Nathalie'le)* sa maksad kauba eest ... ja ruttu, see on su enda huvides!

NATHALIE: Ära käsuta mind! Sa ei ole mu ülemus, sa oled mu äripartner.

(Jean-Pierre, silmanähtavalt Nathalie'ga nõustudes, ütleb midagi arusaamatut, aga keegi ei pööra talle tähelepanu.)

(Chi ütleb midagi arusaamatus prantsuse keeles.)

NATHALIE: Mis ta ütles?

ESTELLE *(tõlkides Nathalie'le Chi öeldut)*: Mulle tundub, et ta ütles: "Sa oled varas". Ta heitis ette, et sa võtad poest kaupa, Bertrand niisamuti.

NATHALIE *(Chile)*: Võta kohe oma sõnad tagasi! Ma ei ole varas! Ma pole elu sees midagi varastanud!

ADELINE: Anna mulle andeks, aga tal on õigus. Mõtle järele. See mis sa teed, on nagu vargus.

NATHALIE: Ma pole kunagi varastanud, võta kohe tagasi.

ALAIN: Uskumatu, kui rumal ta on.

(Jean-Pierre hakkab Nathalie'd kaitsma, öeldes midagi arusaamatut.)

ALAIN *(Jean-Pierre'ile)*: Sina jää vait. Vaata ometi, millises seisundis sa oled koosolekule tulnud!

(Vaikus. Õhus on pinget.)

ADELINE: Ma ütlen teile, et kui igaüks võtab iga päev niimoodi, mida aga soovib, ootab meid peagi täielik krahh ja kuue kuu pärast oleme võlgade pärast vanglas.

Müüginumbrid ongi juba langenud.

ALAIN: Ah nii! Miks?

ADELINE: Ma ei tea.

(Vaikus. Chi ütleb midagi arusaamatus prantsuse keeles.)

ESTELLE *(tõlkides)*: „Me peame rääkima lavastusest.“

ALAIN: Jah.

ADELINE: Absoluutselt.

(Chi ütleb midagi arusaamatus prantsuse keeles.)

ESTELLE: Ta ütleb, et juhul kui teatrilavastust tõepoolest tehakse, mängiks tema meelsasti härra Blocqi rolli.

ADELINE: Kes?

ESTELLE: Noh, tema.

(Üleüldine naerupahvak.)

ADELINE: Me peame hääletama.

(Naer.)

(Annoteeris Piret Verte.)

JOËL POMMERAT „Tuhkatriinu“ (Cendrillon, 2012)

6N+6M, lisaks 1N jutustaja

TEGELASED:

Jutustaja (naise hääl), mees (saadab jutustajat žestidega), väike tüdruk, ema, isa, kasuema, õed – suur ja väike, haldjas, väike prints, kuningas, kaks valvurit

KOKKUVÕTE:

Üks väga väike tüdruk kuuleb sureva ema sosinaid valesti – „nii kaua, kui sa ikka minu peale mõtled ega unusta mind kauemaks kui viieks minutiks, ei sure ma kunagi päriselt“ – ning sellest eksitusest saab alguse tuntud muinasjutu hoopis teistsugune versioon. Pommerat' versioonis on kesksel kohal lein. Lein, mis ei lase eluga edasi minna ega selles mingit rõõmu tunda. Ikka veel noor isa soovib pärast esimese naise surma eluga edasi minna, ent tütre lein muudab võorasema kibestunuks ja armukadedaks, võorasõdede jaoks tundub end kodutöödega karistav, välimusele mitte tähelepanu pöörav ja aina surnud emale mõtlev Tuhkatriinu ligipääsmatu ja kummaline. Ka Pommerat' versioonis korraldab kuningas suurt elevust tekitava balli, mis on aga mõeldud selleks, et juhtida noore printsi mõtted eemale tema emast, kes on samuti juba aastaid surnud. Ühine lein liidab noored ning teineteise toel suudavad nad sellega toime tulla.

HINNANG:

Pommerat ümberkirjutus klassikaks muutunud muinasjutust on lastele lõbus tänu värvikatele, end pisut ootamatust küljest näitavatele tegelastele (sigarette kimuv ja ebaõnestunud maagilisi trikke tegev haldjas, ekstravagantseid kleite kandev võorasema) ning potentsiaalselt ilusale, leidlikule ja efektselle lavakujundusele (klaasist maja, tantsupidu palees). Uued rõhuasetused toovad aga esile mitmeid aspekte, mis panevad kaasa mõtlema ja elama ka vanemat publikut. Kuidas me vajame igas eas enda lohutamiseks lugusid. Kuidas mõned neist hoiavad meid oma vangistuses, teised aga lasevad vabaks. Kuidas tulla toime kaotusvalu ja leinaga.

KATKEND:

13. stseen

(Natuke aega hiljem. Väga väikese tüdruku toas. On öö. Väga väike tüdruk ei maga. Ta istub oma voodil.)

JUTUSTAJA HÄÄL: Väga väike tüdruk oli nii väsinud, et unustas isegi süüa ja muutus üha kõhnemaks ja kõhnemaks, aga ta ei kurtnud kunagi. Mõned tööd olid lihtsad, teised aga äärmiselt tülgastavad ja ajasid teda iiveldama. Milleni see niimoodi veel välja jõuab? *(Väga väikese tüdruku voodi kõrval asuv kapp hakkab värisema, kõikuma ja lõpuks kukub külili. Sellest väljub, küll suurte raskustega, üks võrdlemisi lohaka välimusega naine (haldjas).)*

VÄGA VÄIKE TÜDRUK: Mis siin ometi toimub? Kas on mingi probleem või midagi?

HALDJAS: Kuradi kurat. Ma oleks endale veel peaaegu viga teinud.

VÄGA VÄIKE TÜDRUK: Mis trikke te seal sees teete?

HALDJAS: Ma hindasin oma olukorda valesti ... ja mulle tundub, et ma jäin magama. Kurat küll!

VÄGA VÄIKE TÜDRUK: Jäite minu kappi magama? Kas me üldse tunneme teineteist?

HALDJAS: Ei tunne. Ma usun, et me kohtume esimest korda.

VÄGA VÄIKE TÜDRUK: Ja ometi te kukerpallitate niimoodi minu toas?

HALDJAS (üllatunud): See on sinu tuba?

VÄGA VÄIKE TÜDRUK: Noh ... teate, mul ei ole siin teiega rääkimisele aega raisata, vabandage väga.

(Haldjas võtab ühe sigareti süütab selle põlema).

VÄGA VÄIKE TÜDRUK: Ohohohooo, muudkui naudite elu, või mis?

HALDJAS: Kas sind segab, kui ma suitsetan? Me võime akna lahti teha.

VÄGA VÄIKE TÜDRUK: Siin ei ole aknaid.

HALDJAS: Ah nii? Ei olegi aknaid?

VÄGA VÄIKE TÜDRUK: Jah, see on ajutine, aga hetkel on see nii. Aga tegelikult mulle sobibki niimoodi. Siin on kole, sobib minuga hästi kokku. *(Haldjas puhub suure naudinguga sigaretisuitsu.)* Te ei näigi tegelikult kuigi üllatunud?

HALDJAS *(sigaretti näidates)*: Mul ei õnnestu kuidagi maha jätta. See on kohutav. Ma olen kõike proovinud, aga mitte miski ei toimi.

VÄGA VÄIKE TÜDRUK: Nonii, ma ei tunne teid, ma pole teid kunagi varem näinud, te suitsetate minu toas ja nüüd olen lisaks kõigele sunnitud kuulama ka pajatusi teie elust? Aga mina ei saa teid enam kuulata. Mul on olulisi asjatoimetusi ja mul on vaja olla üksi, mul on vaja rahu ja vaikust. Niisiis, ma palun teil nüüd mind rahule jätta. Lahkuge või olge vähemalt tasa. Kas see on arusaadav?

HALDJAS: Mida sa siis pead tegema?

VÄGA VÄIKE TÜDRUK: Ma juba ütlesin, et mul pole tahtmist teid enam kuulata ega teiega vestelda. *(Väike paus.)* Tähtis on see, et ma pean mõtlema oma emale, sest ta palus seda minult ja see on väga tähtis. *(Väga väikese tüdruku kella märguanne hakkab helisema.)* Vot, seda ma peangi tegema.

HALDJAS: Kas su kell heliseb isegi öösel?

VÄGA VÄIKE TÜDRUK: Jah!

(Paus.)

HALDJAS: Sinu elu pole ka sugugi lõbus!

VÄGA VÄIKE TÜDRUK: Mida ma ütlesin!

HALDJAS: Vabandust!

VÄGA VÄIKE TÜDRUK: Aitäh.

HALDJAS: Aga see on tõsi, sinu elu on igav. Sa ei naera kunagi, sul pole mingit vaheldust. Samal ajal teised, kas tead, nemad naeravad.

VÄGA VÄIKE TÜDRUK: Mul on teistest täiesti ükskõik. Mul pole vaja lõbutseda, lõbutsemine on tittedele. Mul on midagi tähtsamat, midagi täiskasvanulikumat teha kui meelelahutuse otsimine. Ja niikuinii peab meelelahutuse välja teenima, mina aga pole seda sugugi välja teeninud, vot nii on lood. Nüüd aga *ciao!* Pange kinni oma suu, mis ajab katkematult igasugust jama välja. Ja väljudes sulgege kapiuks.

(Paus.)

Kui see kedagi huvitab, siis ma olen üks igavene valetaja ... Ja ma unustasin oma emale mõelda kes teab kui pika aja jooksul ning võib-olla on ta seeõttu juba lõplikku surma langenud ... Vot nii on lugu, loodetavasti olete nüüd rahul!

(Ta on väga liigutatud, pisarate äärel.)

HALDJAS: Kas sa hakkad nutma? Oi ei! Ma ei kannata, kui keegi minu juuresolekul ulub, eriti jõnglane.

VÄGA VÄIKE TÜDRUK *(häiritult, plahvatades)*: Ei ulu ma midagi, mis te ometi ajate! Mida te endale lubate! Te hakkate mind juba tõepoolest solvama, aitab juba, kes te enda arvates olete, et minuga üldse niimoodi räägite?

HALDJAS: Kes ma olen?

VÄGA VÄIKE TÜDRUK *(väga vihaseilt)*: Jah, kes te üldse olete?

HALDJAS: Mina?

VÄGA VÄIKE TÜDRUK: Jah, sina! Kes sa selline oled, et mulle pidevalt näkku irvitad? See jätkub juba oma viis minutit. Niisiis?

HALDJAS: Niisiis?

VÄGA VÄIKE TÜDRUK: Kes sa oled?

HALDJAS: Kes ma olen?

VÄGA VÄIKE TÜDRUK: Jah, kes sa oled? Vut-vutt, lase aga tulla!

HALDJAS: Haldjas.

VÄGA VÄIKE TÜDRUK: Mis haldjas?

HALDJAS: Mis mõttes „mis haldjas“? Sinu haldjas! Sinu haldjas, noh!

(Annoteeris Piret Verte.)

PASCAL QUIGNARD „Printsess, vana kuninganna“ (*Princesse, Vieille Reine, 2015*)

1N

PASCAL QUIGNARD (1948, Verneuil-sur-Avre, Prantsusmaa)

Quignard kirjanik sündis õpetajate perre ja kasvas üles Le Havre'is. Alates 1994. aastast jätab ta kõrvale teised tegevused ja pühendub kirjutamisele. Quignard'i teosed on žanriliselt määratlematud ning asutsevad romaani, filosoofilise essee, luule piirimail. Eesti keelde on kirjaniku loomingust tõlgitud *Tous les matins du monde*, 1991 (eesti keeles „Kõik maailma hommikud“, tõlkinud Triinu Tamm), teose põhjal on vändatud Alain Corneau' samanimeline film; *Les Ombres errantes (Dernier Royaume, I)*, 2002 (eesti keeles „Ekslevad varjud. Viimne kuningriik I“, tõlkinud Leena Tomasberg), mis pälvis maineka Goncourt'i auhinna ja *Les Solidarités mystérieuses*, 2011 (eesti keeles „Salapärane kooskõla“, tõlkinud Margot Endjärv“). Pascal Quignard pani aluse Versailles' ooperi- ja barokkteatri festivalile.

TEGELASED:

Naised erinevatel aegadel erinevates kohtades.

KOKKUVÕTE:

Esimene lugu viib Karl Suure aega. Valitseja tütar printsess Emmen armub isa alamasse.

Teine lugu leiab aset 7. sajandil eKr Hiinas. Huan Qi vallutab kuningriigi ja jätab maha üksnes suitsevad varemad. Säästes vaid kuninganna noorima õe elu, saab alles lapseohtu printsessist vallutaja armuke, mis külvab armukadedust ametliku abikaasa hinge.

Kolmas lugu viib 9. sajandi Jaapanisse, kus kuninganna seltsidaam armub prints. Nende vahel areneb tormiline suhe, ent peagi astub prints seisusekohasesse abiellu. Hoolimata aastatapikkusest veenmisest ei õnnestu tal oma tõelise armastatuga salasuhet jätkata.

Järgmise loo keskmes looduslähedane indiaani printsess, kes tunneb suuremat õrnust oma kassi kui printside vastu.

Viimase loo kangelanna on määratlematult vana kuninganna, kes „tunneb detsembrit oma kontides“ ja sooviks vaid oma pärandi nelja ilmakaarde elama läinud tütardele pärandada ning seejärel ammu surnud abikaasaga taas kokku saada.

HINNANG:

Viiest lühijutust koosnev „Printsess, vana kuninganna“ on kirjutatud näitlejanna Marie Viaille'le, kes tõi selle 2015. aastal Pariisis teatri Rond Point lavale. Quignard'i tekst on

väga poeetiline, selles jutustatud lood muinasjutulised, romantilised, traagilised, hukatuslikud, vägivaldsed – äärmiselt liigutavad ja mõjusad. Oluliseks väljendusvahendiks on kostüümid ja tants, mistõttu pakub tekst väljakutse kunstniku fantaasiale ning suurepärase rolli tantsutaustaga näitlejannale.

KATKEND:

(Teine lugu.)

Päevad mööduvad, üksildased ööd muutuvad aina sagedasemaks, hertsog Huani abikaasa muutub üha armukadedamaks lapse peale, keda valitseja hellitab.

Harvad olid õhtud, kui mees ei läinud temaga kohtuma.

Ta lasi tüdrukule viia marmelaadi ja küpsetisi.

Ta kinkis tüdrukule ehteid.

Ta kinkis tüdrukule parfüüme.

Ta kinkis tüdrukule kleite.

Armukadedus ja viha istutavad end valitsejanna südamesse, ilma et naine oleks suutnud seda takistada.

Tema kannatamatus muutub piinavalt valusaks.

Ühel talvisel pärastlõunal, kui päike oli juba loojunud, varastab ta uinunud valvurilt tema mõõga.

Samal ajal, kui naised vaikselt talle selja tagant lähenevad, kammib laps parajasti oma pikki juukseid.

Laps näeb neid peegelduselt lähenemas.

Ta ei pööra end ümber.

Tema kaela äärmiselt kahvatu nahk paistab videviku varju vajunud toas otsekui kasvav kuu mustas taevas.

Muutumatu näoilmega, vaadates ikka enda peegeldust, jälgides ikka lähenevate naiste peegeldust ja mõõgatera, mis helgib öös, avab laps suu ja lausub häält tõstmata:

Mu kuningriik on hävitatud, mu ema on surnud, mu isa ja mu vennad on tapetud, igal ööl vägistab mind teie abikaasa, tapke mind, te teete mind sellega õnnelikuks.

Seepeale langetab valitseja naine mõõga, mida ta käes hoidis. Raud pörkab vastu põrandat. Heli vaibub. Naine taganeb vaikides – kapituleeruda! – koos kogu oma saatjaskonnaga pronksist peegli sügavusse.

Ta läheb vana koti juurde, mis asub lava eesosas.

Kui ta on jõudnud vana koti varju, laseb ta oma hõljuval kleidil põrandale langeda.

Riietumise ja lahtiriietumise aeglane tants vaikuses.

Ta paneb selga imelise täiesti jäiga kimono.

(Annoteeris Piret Verte.)

SÉBASTIEN THIÉRY „Momo“ (Momo, 2015)

2N+2M

TEGELASED:

LAURENCE, umbes 60aastane, abielus Andréga

ANDRÉ, umbes 60aastane, abielus Laurence'iga

PATRICK, umbes 40aastane, kurtumm, pärast 20 aastat tuleb lapsepõlvetraumadega mees vanematekoju rahu sõlmima ja emale-isale oma kihlumisest teatama
SARAH, Patricku kihlatu, pime. Ta on okkiline ja äkiline naine, keda elu ei ole säästnud.

KOKKUVÕTE:

Tegevus algab supermarketis, kus Andréle läheneb võõras, umbes 40aastane mees, kes asetab iseenesestmõistetavusega tema ostukärusse hommikusöögihelbed. Juhtunust naisele rääkides areneb humoorikas dialoog, mille käigus püütakse olukorrale mõistlikku seletust leida. Kui Laurence läheb helbekarpe tagasi viima, tuleb André juurde uuesti seesama võõras mees, kurtumm Patrick, kes räägib pisut raskesti mõistetavalt kellestki Momost ja ärritub, kui temast aru ei saada. Seejärel sõidab kummaline mees täis ostukäruka minema ja abielupaar jõuab pärast paaritunnist poeskäiku tühjade kätega koju, kust aina kasvava hämminguga leiavad eest sama mehe, kes väidab end olevat nende poeg ja teatab oma kihlusest. Laurence'il ja André'l pole iialgi olnud last, aga ometi näib kõik viitavat, et tegemist on tõepoolest nende pojaga.

HINNANG:

Humoorikas ja liigutav näidend, mis heade näitlejatööde korral võib saada päris publikumenukaks. Vajab kindlasti ka pieteeditunnet ja head huumoritaju, et ei satuks üksnes publikunaerutamise lõksu.

KATKEND:

(Laurence sobrab uuesti oma rahakotis.)

LAURENCE: See pole võimalik!

ANDRÉ: Misasi?

LAURENCE: Vaata, need oleme meiel!

(André võtab foto oma kätte.)

ANDRÉ: Mis foto see on? Kas sa mäletad seda?

LAURENCE: Ei, ma isegi ei tea, kust see välja ilmus.

ANDRÉ: Vaata, milline ma välja näen ... Ma pole sellel veel neljakümneaastanegi.

LAURENCE: Kus see foto tehtud on?

ANDRÉ: Pole õrna aimugi ... Marokos?

LAURENCE: Marokos?

ANDRÉ: Jah, vaata ... Tagapool paistab kaamel.

LAURENCE: Kas see oli meie reis Agadiri?

ANDRÉ: Jaa, vaata, kauguses võib merd näha ... Kes selle foto tegi?

LAURENCE: Äkki tema tegigi?

ANDRÉ: Kauba kohaletooja? Mida paganat võis tema koos meiega Marokos teha?

LAURENCE: Ma ei tea, see oli kaksikümmend aastat tagasi ... *(Laurence pöörab foto ümber.)* Issi ja emme?

ANDRÉ: Ah?

LAURENCE *(ta annab foto Andréle)*: Foto pöördel on kirjutatud „issi ja emme“.

ANDRÉ: Ma kardan, Laurence ... Ma kardan.

LAURENCE *(omaette arutledes)*: Issi ja emme? Aga kes see mees on?

ANDRÉ: Tema nimi on Prioux, ta mängib võrkpalli ... Tal on meie foto! Mida ta ometi tahab?

(Paus.)

LAURENCE: Küsime ta käest. Peab temaga rääkima, ekssole!

ANDRÉ: Kuidas sa kavatsed temaga rääkida, kui ta on täielikult kurt!

LAURENCE: Ära muretse! Ta küll ei kuule midagi, aga saab ometi kõigest aru.

ANDRÉ: Ta saab kõigest aru? Veab tal ...

LAURENCE: Tema on ainuke, kes teab tõde! Kas pole tõsi?
ANDRÉ: Heh, noh ... jaa.
LAURENCE: Niisiis, tema on ainuke, kes saab meid aidata ...
ANDRÉ: Arvad?
LAURENCE: Otse loomulikult. Me läheme tema mänguga kaasa.
ANDRÉ: Aga mismoodi sa sellega siis kaasa lähed?
LAURENCE: Me ... me ... Me näitame talle, et me ei karda! Kui me ei karda, saame tema mängu kaasa mängida.
ANDRÉ: Me bluffime?
LAURENCE: Täpselt nii! Me bluffime ... Me bluffime!
(*Pimendus.*)

(Annoteeris Piret Verte.)

JEAN-PAUL WENZEL „Vennad“ (*Frangins 2015*)

2N+3M

JEAN-PAUL WENZEL (1947, Saint-Étienne, Prantsusmaa)
Prantsuse näitekirjanik, lavastaja ja näitleja. Õppinud 1966–69 Strasbourg'i kõrgemas teatrikoolis. Mänginud Robert Girončs', Peter Brooki, Philippe Goyard'i ja Michel Raskine'i lavastustes ning René Allio, Gisèle Cavali, Aki Kaurismäki ja Gérard Blaini filmides. Wenzel on kirjutanud tosinkond näidendit, mida on lavastatud nii Prantsusmaal kui ka võõrsil. Neist esimene, Loin d'Hagondange (1974) on tõlgitud 17 keelde ja lavastatud paarikümnes riigis ning saavutanud ka märkimisväärse menu.

TEGELASED:

Kolm venda:

LÉO, veetnud viimase aja vanglas, lastud perekondliku eriolukorra tõttu paariks päevaks välja

JIPÉ, kunstnikunimega John Hookard, kirjutanud mõned raamatud

PHILIPPE, noorim, mustkunstnik

Lisaks:

MURIEL, Philippe'i assistent ja partner

GABY, vendade nooruspõlve armastus

KOKKUVÕTE:

Umbses, pimedas, peaaegu tühjas toas saavad pärast paljusid aastaid (27 aastat, 3 kuud ja 9 päeva, nagu ütleb Léo „süüdimõistetud täpsusega“) kokku kolm venda. Tagatoas vaevleb surmaeelses agoonias nende ema, kellele nad vaevu tähelepanu pööravad. Ema on võitnud 700 000 eurot, mida nad – teades oma ema suhtumist pankadesse – püüavad majast üles leida.

HINNANG:

Üsna tuttava ja tavapärase ülesehitusega näidend. Ema lähenev surm toob taas kokku üksteisest eemaldunud vennad ning pealesunnitud olukorras hakkavad publiku ees lahti hargnema põhjused, miks omavaheline kontakt on katkenud. Siiski loob Wenzel piisavalt pingelise õhkkonna ja teravmeelsed dialoogid, mis vajavad aga mõjulepääsemiseks märksa tugevamat lavastajakätt kui *well-made* näidendid.

KATKEND:

(Philippe tuleb tagasi tuppa.)

PHILIPPE: Ma avasin tema akna. Siin on võimatu hingata! Peaks ka selle ukse lahti tegema! Tekitama tuuletõmbuse! Vaene emme. Nagu vahast nukk. *(Ta läheb välisukse juurde.)* Kes tuleb talle süsti tegema?

JIPE: Ei tea. Me alles jõudsime.

PHILIPPE: Need purgid tema öökapil, see on morfiin.

JIPE: Kuhu sa lähed?

PHILIPPE: Tal on janu, ma tulen tagasi.

(Ta väljub.)

LÉO: See poiss on tõeline tuulispask! Kaks minutit ja selles urkas on võimalik hingata.

JIPÉ: Ta tekitas lihtsalt tuletõmbuse.

LÉO: Meie selle peale ei tulnud!

JIPÉ: Mustkunstnik! Paistab, et kuulus! Ta on telekas olnud, ühes väga vaadatud saates.

LÉO: Ma tean. Kolleegid on isegi norinud: „Pole mingit kasu mustkunstnikust vennast, kui ta ei suuda sind isegi siit välja aidata!“ Ja sa ise? Ikka kirjanik?

JIPÉ: Jah, kirjutan põnevikke.

LÉO: Ahnii, see oli sul tark otsus žanri vahetada. Ma lugesin üht sinu raamatukest vähemalt ... 25 aastat tagasi. Pikk melodramaatiline kaebelaul ... ja ähmaselt autobiograafiline ... Kuidas selle pealkiri oligi ... Ahjaa! „Hüvastijättude algus“. Igal juhul meenutasid sa korduvalt isa, see jättis mulle kustumatu mälestuse.

JIPÉ: Ei. Sugugi mitte. Kõik oli väljamõeldis.

GABY: Kuni me siin ootame, te ei ole mulle vastanud ... Teie ema, kas te teate?

JIPÉ: Jah, ta on suremas.

GABY: Ja see on ... kõik?

PHILIPPE: Mismoodi „kõik“?

GABY: Oodake nüüd ... Kas see polnud mitte ... raha lõhn, mis teid siia meelitas?

LÉO: Mille lõhn?

GABY: Raha ... lõhn.

PHILIPPE: Raha lõhn? Siin?

(Vennad purskavad naerma.)

JIPÉ: Väga naljakas! Oota!

(Nad tõmbavad ninaga õhku.)

LÉO: Kas sina tunnend siin midagi? Peale hallituse ...

JIPÉ: ... kõdu ... kopitus ...

PHILIPPE: ... hüljatus ... surm ...

GABY: Te siis ei tea, et teie ema võitis lotoga?

(Kolm venda ja Muriel on kui halvatud. Paus.)

(Annoteeris Piret Verte.)